

POSTANOWIENIE

12 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 12 marca 2026 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi A.R.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego
w Warszawie z 31 stycznia 2023 r., I ACa 593/22,
wydanego w sprawie z powództwa T.B., W.D., B.D., Z.K., S.R. i B.W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Rozwoju i Technologii
o zapłatę,

1. zezwala Skarbowi Państwa na złożenie pisma procesowego z 24 października 2025 r.;
2. odrzuca skargę;
3. zasądza od A.R. na rzecz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania skargowego – wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia skarżącemu odpisu postanowienia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą A.R. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 31 stycznia 2023 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.). Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia, jak wspomniano, zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu, i przyjętych metod. W związku z tym może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm (zob. np. wyroki SN: z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17; z 17 maja 2006 r., I CNP 14/06; z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35; z 13 maja 2009 r., IV CNP 122/08; z 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08; postanowienie SN z 11 grudnia 2024 r., I CNP 99/24).

Ponadto zgodnie z art. 424⁵ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego została wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości lub w części, przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie, wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy, wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych

środków prawnych nie było i nie jest możliwe, oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem.

Wymagania te mają charakter konstrukcyjny i powinny być spełnione w sposób kumulatywny, co oznacza, że skarga niespełniająca któregokolwiek z tych warunków jest dotknięta tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* (zob. np. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., V CNP 56/14; z 27 listopada 2020 r., IV CNP 15/20; z 11 grudnia 2024 r., I CNP 99/24). Wynika to z art. 424⁶ § 2 k.p.c., zgodnie z którym w razie stwierdzenia niezachowania warunków formalnych określonych w art. 424⁵ § 2 k.p.c., a więc gdy skarga nie czyni zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego lub nie dołączono do niej właściwej liczby odpisów, przewodniczący wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi.

Do konstrukcyjnych wymogów przedmiotowej skargi należy m.in. uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.). Jak wskazano, uwzględnienie skargi przez stwierdzenie, że prawomocny wyrok jest niezgodny z prawem, ma charakter prejudykatu, stwarza bowiem możliwość dochodzenia od Skarbu Państwa, na podstawie art. 417¹ § 2 k.c., odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez wydanie tego wyroku. Ta materialnoprawna podstawa późniejszego powództwa o odszkodowanie wymaga od skarżącego wykazania wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, z których istnienie szkody i związku przyczynowego pomiędzy tą szkodą a zdarzeniem sprawczym winno być wykazane już na etapie uzyskiwania prejudykatu, a to wobec brzmienia art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wykonanie obowiązku uprawdopodobnienia szkody nie może polegać jedynie na samym stwierdzeniu, że szkoda taka nastąpiła, ale wymaga wykazania z dużym prawdopodobieństwem, iż w wyniku wydania wyroku rzeczywiście w majątku skarżącego nastąpiły negatywne zmiany. Skarżący winien określić postać, wysokość i czas powstania szkody oraz jej związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia będącego przedmiotem skargi i przedstawić dowody lub inne środki zdolne uwiarygodnić powstanie wskazanej szkody (zob. np.

postanowienia SN: z 16 marca 2018 r., V CNP 42/17; z 21 marca 2022 r., I CNP 49/22). Spełnienie wymogu uprawdopodobnienia nastąpi, gdy skarżący określi rodzaj i rozmiar powstałej szkody, powoła nie tylko wszystkie znane mu fakty, które wskazują na związek między zaskarżonym orzeczeniem a doznanymi skutkami jego wydania stratami lub utraconymi korzyściami, ale ponadto powoła dowody lub co najmniej ich surogaty, które uczynią twierdzenie o wyrządzeniu szkody wiarygodnym (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 marca 2006 r., IV CNP 23/06; z 25 lipca 2006 r., III CNP 40/06).

Skarga wniesiona w niniejszej sprawie nie spełniała wszystkich wymagań. Skarżący nie przedstawił okoliczności i dowodów wskazujących, że doznał szkody, poprzestał jedynie na oświadczeniu o jej poniesieniu. Ponadto nie przedstawił jakichkolwiek dowodów lub ich surogatów dla wykazania (uprawdopodobnienia), że taki uszczerbek w jego majątku rzeczywiście powstał, które mogłoby być rozważone przez Sąd Najwyższy (zob. np. postanowienia SN: z 28 listopada 2006 r., III CNP 46/06; z 23 sierpnia 2007 r., I BP 24/07; z 26 czerwca 2008 r., I CNP 47/08; z 20 maja 2014 r., V CNP 61/13), a więc m.in. związane z zaskarżonym orzeczeniem.

W szczególności należy zauważyć, że skarżący nie odniósł żadnej szkody w wyniku wydania wyroku z 31 stycznia 2023 r., skoro nie był stroną postępowania w sprawie I ACa 593/22, z uwagi na odrzucenie na wcześniejszym etapie postępowania wniesionego przez niego środka zaskarżenia. Sama zaś okoliczność, że po przeprowadzeniu postępowania na rzecz pozostałych powodów zostały zasądzone określone kwoty, nie oznacza powstania szkody w powyższym rozumieniu po stronie skarżącego. Innymi słowy, to, że Sąd drugiej instancji – na podstawie oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego – uznał, iż apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie w stosunku do pozostałych powodów, w związku z czym Skarb Państwa był zobowiązany spełnić świadczenie na ich rzecz, nie uzasadnia tezy, że skarżący doznał szkody w rozumieniu powołanych przepisów, pozostającej w adekwatnym związku przyczynowym z wydanym orzeczeniem. A.R. nie zaskarżył skutecznie wyroku Sądu Apelacyjnego z 1 września 2019 r., bowiem jego skarga kasacyjna została odrzucona z uwagi na nieuiszczenie pełnej opłaty od tego środka zaskarżenia. Nie uczestniczył on zatem

w postępowaniu kasacyjnym, a wydany przez Sąd Najwyższy 11 marca 2022 r. wyrok uchylający, pierwsze orzeczenie Sądu Apelacyjnego, dotyczył jedynie powodów, którzy skutecznie wnieśli skargi kasacyjne i brali udział w postępowaniu kasacyjnym. Kolejne zatem orzeczenie wydane przez Sąd Apelacyjny, a więc wyrok z 31 stycznia 2023 r., nie dotyczył praw i obowiązków skarżącego, w związku z czym nie mógł wywołać szkody w majątku skarżącego.

Niezależnie od powyższego, na marginesie, należy wskazać, że przedmiotowa skarga była oczywiście bezzasadna i gdyby nie podlegała odrzuceniu, nie zostałaby przyjęta do rozpoznania.

Celem wstępnej selekcji w odniesieniu do tego rodzaju środka, przewidzianej w art. 424⁹ k.p.c., jest wyeliminowanie skarg oczywiście bezzasadnych, które bez konieczności wnikliwej analizy prawnej powinny być oddalone. Oczywiście bezzasadność skargi – jako kryterium dozwolonego wyłączenia – zachodzi, gdy powołane podstawy skargi już przy pierwszej ocenie pokazują, że faktycznie nie ma możliwości ich uwzględnienia, ponieważ nie miały miejsca albo nie mogły mieć wpływu na kształt orzeczenia. Nie ma zatem potrzeby prowadzenia szerokiej analizy prawnej i dokonywania pogłębionego badania trafności zaskarżonego orzeczenia, w odniesieniu do zastosowania prawa i jego wykładni. Ocena zasadności skargi polega na antycypowaniu niejako roli sądu, który orzekałby co do istoty sprawy z powództwa skarżącego o wynagrodzenie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia. W sytuacji, gdy z bezpośredniego oglądu sprawy wynika, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia byłaby oddalona, trzeba przyjąć, że jest ona oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 424⁹ k.p.c. (zob. np. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., V CNP 57/14; z 6 kwietnia 2018 r., III CNP 30/17 i powołane tam orzecznictwo).

Skarżący powołał się na naruszenie – jego zdaniem – przez Sąd *meriti*, jak i wcześniej Sąd Najwyższy, art. 378 § 2 k.p.c. (naruszenie przepisów prawa materialnego nie zostało w żaden sposób uzasadnione, przy czym trzeba zauważyć, że zostały powołane tylko ogólne przepisy konstytucyjne i art. 417 k.c.). Ten przepis przewiduje możliwość działania przez sąd w postępowaniu

odwoławczym z urzędu. Zdaniem skarżącego okoliczności sprawy wskazują, że w niniejszej sprawie zachodziła szczególna okoliczność, która miała uzasadniać rozpoznanie sprawy z urzędu na jego rzecz, gdyż pozwoliłoby to na naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym.

Zgodnie z art. 378 § 2 k.p.c. w granicach zaskarżenia sąd drugiej instancji może z urzędu rozpoznać sprawę także na rzecz współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli, gdy będące przedmiotem zaskarżenia prawa lub obowiązki są dla nich wspólne; współuczestników tych należy zawiadomić o rozprawie; mogą oni składać pisma przygotowawcze.

Z treści powołanego przepisu wynika jednoznacznie, że sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na rzecz współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli, tylko wówczas, gdy będące przedmiotem zaskarżenia prawa i obowiązki są wspólne także dla tych współuczestników. Oznacza to, że art. 378 § 2 k.p.c. jest ograniczony tylko do jednej z form współuczestnictwa materialnego i nie dotyczy przypadku, w którym współuczestnictwo materialne wynika z tej samej podstawy faktycznej i prawnej ich praw lub obowiązków. Przy tej formie współuczestnictwa materialnego zaskarżenie wyroku przez jednego lub przeciwko jednemu ze współuczestników powoduje uprawomocnienie się wyroku w stosunku do pozostałych współuczestników, którzy go nie zaskarżyli, lub przeciwko którym wyroku nie zaskarżono (zob. np. postanowienie SN z 5 sierpnia 2004 r., II PZ 45/04).

Sąd Apelacyjny, a tym bardziej Sąd Najwyższy, nie miały obowiązku zastosowania art. 378 § 2 k.p.c., gdyż już z samego jego brzmienia wynika, że sąd ma jedynie taką możliwość. Jedynie w określonych sytuacjach zawarte w tym przepisie określenie „sąd może” należy traktować w istocie jako powinność, np. jeżeli zarzuty apelacyjne są wspólne dla dłużników solidarnych, w związku z czym zasądzenie od nich należności w różnej wysokości nie ma uzasadnienia. Z art. 363 § 3 k.p.c. wynika, że jeżeli sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę w niezaskarżonej części, to orzeczenie nie uprawomocnia się w tej części (zob. postanowienie SN z 23 lipca 2014 r., V CSK 506/13).

Z tego rodzaju sytuacją nie mieliśmy jednak do czynienia w niniejszej sprawie, jako że współuczestnictwo po stronie powodów nie było współuczestnictwem materialnym, a tym bardziej wynikającym ze wspólności praw i obowiązków. Każdemu z nich przysługiwało jego własne roszczenie, oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), a w takim przypadku zakwestionowany przepis nie mógł mieć zastosowania. W konsekwencji skarżący nie był również legitymowany do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skoro nie był w ogóle stroną postępowania, które skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny wyroku z 31 stycznia 2023 r.

W związku z powyższym skarga podlegała odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c., o czym orzeczono w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 98¹ w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 424¹² k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Tomasz Szanciło

[P.L.]

[a.ł]